

POSUDEK

Petříček, Daniel: Typologizace režimů Zambijské republiky od roku 1964 do roku 2016. Hradec Králové: Filozofická fakulta (diplomová práce), 2019. 65 stran.

Autor diplomové práce si vybral velmi zajímavé a nosné téma, typologizaci politických režimů na příkladu Zambijské republiky. Téma klasifikace afrických politických režimů je jedním z významných výzkumných problematik, zejména v souvislosti s procesem demokratizace v subsaharské Africe. Africké politické systémy a jejich proměny v čase jsou zajímavou politologickou laboratoří, ve které můžeme ověřovat existující teorie, které většinou vznikly na příkladu evropských politických režimů (J. Linz, W. Merkel). Navíc jsou zajímavé i z toho důvodu, že se na nich dá ve větší míře aplikovat současná nezaslouženě populární teorie hybridních režimů. Výběr Zambie je logický, tato země nabízí velké množství nejrůznějších typů politických režimů, od post-koloniálních vícestranických přes systémy jedné strany až po současné moderní vícestranické režimy (s africkými specifiky).

Téma je jasně definováno obsahově, časově i geograficky (typologie politických režimů Zambie od získání politické nezávislosti v roce 1964 až do současnosti). Celkové pojetí diplomové práce odpovídá podobným výzkumům, záměr (aplikace teorie politických režimů) je od počátku zřejmý a z ní i odvozené vědeckovýzkumné cíle. V úvodu autor dostatečně věrohodně vysvětluje výběr Zambie a vyjadřuje se k teoretickému konceptu (klasifikace a typologie politických režimů).

Hlavním cílem diplomové práce je, jak je zřejmé, výzkum různých typů politických režimů od vzniku nezávislé Zambijské republiky do roku 2016, a zda došlo ke konsolidaci režimu vzniklého po volbách v roce 1991 (tzv. třetí republika), tzn. zda byla úspěšně dokončena demokratizace. Na tyto výzkumné otázky navazují dvě hypotézy: „Současné teorie a klasifikace režimů jsou použitelné při kategorizování režimů v Zambii“ a „Od počátku politické tranzice v roce 1990 nedochází v Zambii k žádné zásadní proměně politického režimu“. Z hlediska metodologie autor používá kvalitativní a částečně kvantitativní přístupy, empiricko-analytický přístup a aplikuje/ověřuje teoretické koncepty s reálnou politickou praxí Zambijské republiky. Z hlediska metodologie se jedná o klasickou případovou studii.

Autor zkoumá typy režimů podle jednotlivých vlád, přičemž vychází k Dahlova konceptu demokracie, kde bodově hodnotí jeho jednotlivá kritéria a dospívá tak ke končenému hodnocení jednotlivých režimů, které řadí do čtyř jasně vydefinovaných základních typů: demokracie, elektorální demokracie, volební autoritářství a autoritářství. Při charakterizaci autoritářských režimů autor využívá Linzovu klasifikaci autoritářských režimů a Huntingtonovu klasifikaci systému jedné strany. Z hlediska výzkumného tématu se vedoucí práce domnívá, že teorie i metodologie odpovídají a jsou použitelné pro zodpovězení daných výzkumných cílů a hypotéz.

Struktura práce se zdá být logická, po úvodu následuje ve třech subkapitolách zpracování teoretického rámce (demokracie, hybridní režimy a nedemokracie). Na teoretickou část navazuje analytická část diplomové práce, tzn. vývoj politického režimu v Zambii, která je rozdělena do deseti dílčích kapitol. Zde by oponent asi tuto část rozdělil do tří kapitol podle jednotlivých republik (1964-1972, 1973-1991 a 1991 – současnost), aby struktura diplomové práce mohla být více přehledná (navíc je nelogické stejně číslovat druhou Chilubovu a další zambijské vlády, protože jsou součástí tzv. třetí republiky). Každá kapitola má stejnou strukturu, nejdříve následuje analýza daného režimu v období konkrétní vlády a poté následuje analýza podle jasně definovaných kritérií a jejich následné bodové hodnocení. V shrnutí každé kapitoly pak autor stanovuje začlenění daného politického vládnutí do příslušného typu (kategorie) politického režimu a vysvětluje své důvody.

Úvod obsahuje všechny formální náležitosti, od výběru a zdůvodnění tématu, přes definování hlavního cíle a hypotéz, po vysvětlení metodologie a použití teoretického konceptu. Autor práci vymezuje jasně časově, popisuje strukturu, snad přehled zpracování

dané výzkumné problematiky mohl být mnohem přesvědčivější a opírat se i o jiné tituly, které autor v diplomové práci použil.

Závěr navazuje na stanovené výzkumné cíle a hypotézy v úvodu, v přehledném grafu autor přehledně ukazuje celkovou historii vývoje režimů v Zambii z hlediska naplnění Dahlových kritérií. Jak je patrné z grafu, politické režimy jednotlivých vlád procházely zásadními změnami a obvykle se lišily svou kvalitou. Zatímco krátce po získání politické nezávislosti K. Kaunda se krátce prokazoval jako víceméně demokratický vůdce (elektorální demokracie), po roce 1972 prakticky až do pádu režimu došlo k zásadnímu obratu (autoritářský režim). Podobným vývojem prošel i F. Chiluba, naopak vlády na počátku prvního desetiletí tohoto století prokazují určitou stabilitu (skóre 23-24 body – tzn. elektorální demokracie). Naopak současná vláda E. Lungy spíše inklinuje opět k volebnímu autoritářství.

Autor potvrdil možnost aplikace euroamerických teorií politických režimů na africké prostředí a dospěl k závěru, že proces demokratizace vyústil v etablování (konsolidaci) elektorální demokracie s malou šancí na jeho přeměnu v (liberální) demokracii. Navíc zcela správně upozorňuje na skutečnost, že současná vláda E. Lungy směřuje opět k volebnímu autoritářství.

Práce se zdroji je optimální, autor mohl pracovat více se základními daty (Africa Research Bulletin), případně s využitím více zahraničních titulů. Nicméně z hlediska výzkumu (aplikace teorie politických režimů) není tento nedostatek tak významný, protože se autorovi podařilo získat dostatek tvrdých dat z jiných pramenů (zprávy monitorovacích týmů, dílčí hodnocení voleb a politické situace v Zambii, atd.), aby mohl provést své bodové hodnocení.

Autor prokázal velmi vysokou schopnost pracovat s teoriemi, aplikovat je na konkrétní materiál, samostatně vyhodnocovat jednotlivá kritéria a dospívat k zásadním a věrohodným závěrům. Autor dostatečně používá literaturu, ale poznámkový aparát příliš nevyužil (šest poznámek).

Po formální stránce je diplomová práce na dobré úrovni, autor zvládl citační normu katedry, po stylistické stránce je diplomová práce čtivá, po gramatické stránce je víceméně v pořádku, i když se autor dopustil několika překlepů, vynechávání slov, případně chyb v interpunkci. Bohužel již první věta nezní příliš gramaticky správně (autorovi vypadla předložka „ze“) a podobně třeba chybí spojka „a“ (...režimů a Huntingtonovu...) v předposlední větě předposledního odstavce na s. 4. Některé souvětí jsou možná příliš dlouhá a komplikovaná.

Závěrem vedoucí práce může konstatovat, že diplomová práce je podle jeho názoru nadstandardní a v řadě ohledů i průkopnická (neznám v české a zahraniční literatuře podobnou analýzu) a zaslouží si být předložena k ústní obhajobě.

Zpracoval: Doc. PhDr. Vlastimil Fiala, CSc.
Oponent

V Olomouci dne 17. srpna 2019